



Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки



СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
«БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ ТА ПЕДАГОГІВ: ДІЄВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ПРАКТИКИ ПСИХО-СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ»

освітньо-професійної програми Початкова освіта
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта
освітнього рівня магістр

Шифр за навчальним планом (термін навчання – 1,10): **ВВ2.03**

II курс, 3-й семестр

I. Опис дисципліни

| Навчальне навантаження з дисципліни | | Методи навчання і форми контролю |
|--|---------------|---|
| Кількість кредитів – 6 | | Методи навчання: 1. За джерелом передачі інформації: словесні, наочні, практичні. 2. За рівнем пізнавальної активності: репродуктивні, пояснювально-ілюстративні, проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі. 3. За логікою розгортання змісту: індуктивні, дедуктивні, традуктивні. Інноваційні: проєктні, інтерактивні, методи дистанційного навчання. |
| Загальна кількість годин - 180 | | |
| <i>Денна</i> | <i>Заочна</i> | |
| Лекції: | | |
| - | 8 | |
| Семінарські заняття: | | |
| - | - | |
| Практичні заняття: | | |
| - | 10 | |
| Самостійна робота: | | |
| - | 162 | |
| Співвідношення аудиторних годин і годин СРС: | | |
| - | 1/8 | |
| Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: - самостійна робота: 4 | | Форма підсумкового контролю: <i>залік</i> |
| Мова навчання – українська | | |

Предметом вивчення освітнього компоненту є засоби надання психосоціальної підтримки молодших школярів у закладі освіти, поглибити та розширити знання майбутніх вчителів з теорії та практики психології надзвичайних ситуацій, ефективних стратегій психосоціальної підтримки розвитку та навчання молодших школярів в умовах надзвичайних ситуацій.

Міждисциплінарні зв'язки: даний освітній компонент враховує попередню підготовку студентів із фахових дисциплін: філософія освіти, освітня політика та лідерство, педагогічні інновації в Україні та за кордоном, педагогіка партнерства та супервізії; забезпечує додаткову базу для наступного поглиблення знань, умінь та навичок у ході виробничих практик.

Мета вивчення вибіркового освітнього компоненту – забезпечити оволодіння студентами спеціальності «Початкова освіта» необхідним обсягом фахових компетенцій відповідно до професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти».

Основними завданнями вивчення вибіркового освітнього компоненту є: формування готовності майбутніх учителів-початківців до психосоціальної підтримки розвитку та навчання учнів молодшого шкільного віку, забезпечення їхнього благополуччя в закладі освіти в умовах надзвичайних ситуацій.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

Інтегральна компетентність. Здатність самостійно та комплексно розв'язувати задачі в сфері початкової освіти, у професійно-педагогічній та науково-пошуковій діяльності вчителя дослідницького та інноваційного характеру.

| № | Результати навчання | Компетентності |
|---|---|---|
| 1 | ПР 1: Критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування освіти (в тому числі початкової) в Україні у перебігу розв'язання складних задач у широких мультидисциплінарних контекстах. | ЗК 1: Здатність до гнучкості мислення, його абстрактності та критичності, аналізу та синтезу. СК 1: Здатність усвідомлювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі. |
| 2 | ПР 3: Застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях. | ЗК 2: Здатність до креативності та генерування нових ідей у професійно-педагогічній діяльності. СК 3: Здатність застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях. |
| | ПР 6: Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу, організувати роботу інклюзивного класу. | СК 6: Здатність моделювати, проєктувати та реалізовувати науково-експериментальну діяльність в системі початкової освіти в широких мультидисциплінарних контекстах, нових або незнайомих середовищах за наявності неповної чи обмеженої інформації. |
| 3 | ПР 10: Складати програму саморозвитку та самовдосконалення, обирати ефективний інструментарій самопрезентації результатів власної професійної діяльності, створювати власний професійний імідж. | ЗК 5: Здатність працювати з високим ступенем автономії та з готовність до командної (колективної) роботи. СК 7: Здатність створювати власний професійний імідж, самопрезентувати результати професійної діяльності, керувати власним життям і кар'єрою. |

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредити ЄКТС 180 години.

| № з/п | Назви модулів і тем | Кількість годин (денна форма навчання) | | | | | Кількість годин (заочна форма навчання) | | | | |
|---|---|---|--------|-----------|-------------|-----|--|--------|-----------|-------------|-----|
| | | Аудиторні | Лекції | Практичні | Лабораторні | СРС | Аудиторні | Лекції | Практичні | Лабораторні | СРС |
| Змістовий модуль 1. | | | | | | | | | | | |
| Благополуччя і навчання дітей в умовах надзвичайних ситуацій | | | | | | | | | | | |
| 1 | Тема 1.1.Проєктування та реалізація безпечного освітнього середовища НУШ як психолого-педагогічна проблема. | - | - | - | - | - | 2 | 1 | 1 | - | 21 |
| 2 | Тема 1.2. Світовий та | - | - | - | - | - | 2 | 1 | 1 | - | 21 |

| | | | | | | | | | | | | |
|---|--|---|---|---|---|---|-----------|----------|-----------|---|------------|--|
| | український досвід проектування та організації безпечного освітнього середовища школи. | | | | | | | | | | | |
| Змістовий модуль 2. | | | | | | | | | | | | |
| Організаційно-педагогічні умови проектування та реалізації безпечного освітнього середовища для учнів молодшого шкільного віку | | | | | | | | | | | | |
| 3 | Тема 2.1. Психосоціальна-підтримка та гра | - | - | - | - | - | 2 | 2 | 2 | - | 35 | |
| 4 | Тема 2.2. Роль педагога у підтримці благополуччя учнів: шість ключових стратегій | - | - | - | - | - | 2 | 2 | 2 | - | 35 | |
| 5 | Тема 2.3 Благополуччя педагога | - | - | - | - | - | 2 | 2 | 4 | - | 50 | |
| Разом: 180 год. | | - | - | - | - | - | 18 | 8 | 10 | - | 162 | |

IV. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовий модуль 1. Благополуччя і навчання дітей в умовах надзвичайних ситуацій

Тема 1.1. Проектування та реалізація безпечного освітнього середовища як важливий напрямок діяльності сучасних закладів освіти. Аналізу змісту ключових понять «проектування», «реалізація», «безпека», «освітнє середовище», як компонентів понятійного конструкту «проектування та реалізації безпечного освітнього середовища НУШ».

Система освіти як найбільш важлива структура, яка закладає основи здорового способу життя особистості, тим самим сприяє зміцненню духовного, фізичного та соціального благополуччя молодого покоління.

Вісім складових для формування закладом освіти безпечного й здорового освітнього середовища, а саме: освітній простір, освіта в галузі здоров'я та безпеки, фізична культура та рухова активність, здорове харчування, медична служба, психологічна служба, підготовка і здоров'я вчителів, залучення сім'ї та громади.

Аналіз актуальних проблем формування здорового та безпечного освітнього середовища: культура здорового харчування учнів, малорухливий спосіб життя учнів, поширеністю проявів фізичного і психологічного насильства та булінгу (цькування), неналежним рівнем медичного супроводу учнів, несистемним підходом до формування культури здорового та безпечного способу життя у сім'ї та громаді, недостатністю співпраці різних соціальних інституцій у подоланні зазначених проблем.

Створення безпечного та здорового середовища із використанням інформаційно-цифрових технологій в закладах освіти.

Тема 1.2. Проблема «рівного доступу до освіти» в умовах воєнного стану в Україні. Сутність безпеки як стану діяльності, для якого з достатньо високою ймовірністю виключені потенційні прояви джерел небезпек, виявлені та враховані ризики дії небезпечних чинників, що дає змогу уникати створення небезпечних ситуацій, які здатні наносити шкоду здоров'ю людини. Освітнє середовище учасників освітнього процесу як педагогічно організована цілісна система умов, якими забезпечується активна взаємодія в межах закладу освіти, спрямована на особистісний розвиток та освітню діяльність. Поняття умови як обставини забезпечення безпеки життєдіяльності людини, спрямовані на становлення і розвиток її складових. Термін «воєнний стан» як піддання населення країни високому ризику в небезпечних ситуаціях збройного протистояння. Особливості створення безпечних умов для здійснення освітнього процесу в закладах освіти. Шляхи підвищення обізнаності в питаннях культури безпечної поведінки всіх учасників освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти та їхньої здатності до прогнозування й вибору адекватних способів дій у разі виникнення небезпечних ситуацій.

Змістовий модуль 2. Організаційно-педагогічні умови проектування та реалізації безпечного освітнього середовища для учнів молодшого шкільного віку

Тема 2.1. Запровадження в освітню діяльність закладами загально-середньої освіти моделі проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища молодших школярів в умовах воєнного стану. Підтримувальне освітнє середовище – одне з першочергових завдань закладу освіти. Вплив надзвичайних ситуацій на розвиток, навчання та благополуччя учнів початкової школи та вчителя; вплив надзвичайних ситуацій на благополуччя, розвиток та навчання молодших школярів; психічне здоров'я та психосоціальна підтримка; етика психосоціальної підтримки; види та рівні психосоціальної підтримки; роль гри у підтримці благополуччя молодшого школяра; ресурс вільної гри у збереженні психічного здоров'я учнів початкової школи та вчителя.

Тема 2.2. Аспекти благополуччя учнів початкової школи та вчителя; вікові індикатори переживання стресу; роль психосоціального благополуччя в житті; вплив стресу на креативний, соціальний, когнітивний, емоційний і фізичний розвиток учнів молодшого шкільного віку; психологічно безпечне освітнє середовище; чинники успішного розвитку та навчання дітей молодшого шкільного віку в умовах надзвичайних ситуацій та воєнного стану. Психолого-педагогічні основи підтримки позитивної поведінки учнів молодшого шкільного віку. Чинники успішного розвитку та навчання учнів молодшого шкільного віку в умовах надзвичайних ситуацій. Стратегія підтримки позитивної поведінки молодших школярів у закладі освіти. Розвиток копінг-стратегій та соціально-емоційних умінь.

Тема 2.3. Успішні стратегії психосоціальної підтримки в закладі освіти; створення безпечного ігрового освітнього середовища; стратегії підтримки позитивної поведінки дітей у закладі освіти (техніками чутливого підходу до вибору текстів для читання, тем обговорення через різний і часто травматичний досвід, який можуть мати діти (обстріли, втрата рідних, загибель батьків, батько на війні)); добору стратегії взаємодії педагогів з учнями класу, зокрема з дітьми із посттравматичним стресовим розладом; сприяння позитивній соціальній взаємодії у закладі освіти; розвиток копінг-стратегій та соціально-емоційних умінь; план підтримки благополуччя дітей молодшого шкільного віку у закладі освіти. Розвиток соціально-емоційних навичок та умінь подолання стресу. Усвідомлення значення соціально-емоційних навичок для підтримки благополуччя учнів молодшого шкільного віку.

V. Завдання до самостійної роботи студентів та форми контролю за їх виконанням

| № з/п | Назви модулів і тем | Зміст завдань до СРС | Форми виконання/звітності |
|---|--|--|--------------------------------------|
| Модуль 1. Благополуччя і навчання учнів молодшого шкільного віку: інструменти підтримки. | | | дієві |
| 1.1 | Тема 1.1. Проєктування та реалізація безпечного освітнього середовища НУШ як психолого-педагогічна проблема. | Складання словничок термінів: «благополуччя», «психологічно безпечне середовище», «розвиток», «навчання», «психосоціальний розвиток», «психосоціальні потреби» | Письмове повідомлення та презентація |
| 1.2 | Тема 1.1 Проєктування та реалізація безпечного освітнього середовища НУШ як психолого-педагогічна проблема. | Підготувати есе на тему: «Вплив надзвичайних ситуацій в Україні на благополуччя дітей» | Письмове повідомлення |
| 1.3 | Тема 1.2. Світовий та український досвід проєктування та організації безпечного освітнього середовища школи. | Складання словничок термінів: «психічне здоров'я», «психосоціальна підтримка», «психосоціальне благополуччя», «психічні розлади». Підготувати есе на тему: | Письмове повідомлення та презентація |
| 1.4 | Світовий та український досвід проєктування та | Підготувати есе на тему: «Вплив надзвичайних ситуацій на благополуччя, | Письмове повідомлення |

| | | | |
|--|--|--|-----------------------------|
| | організації безпечного освітнього середовища школи. | розвиток та навчання дітей: світовий досвід»; «Розвиток копінг-стратегій та соціально-емоційних умінь». | |
| Модуль 2. Благополуччя молодших школярів: практика психосоціальної підтримки. | | | |
| 2.1 | Тема 2.1. Психосоціально-підтримка та гра | Підготувати есе на тему: «Яку роль відіграють педагоги у підтримці психосоціального благополуччя дітей», «Роль гри у підтримці благополуччя молодшого школяра». | Презентація |
| 2.2 | Тема 2.1. Психосоціально-підтримка та гра | Скласти пам'ятку для вчителя «Етика психосоціальної підтримки учнів», Особливості використання техніки чутливого підходу до вибору текстів для читання, тем обговорення через різний і часто травматичний досвід, який можуть мати діти (обстріли, втрата рідних, загибель батьків, батько на війні. | Презентація |
| 2.3 | Тема 2.2. Роль педагога у підтримці благополуччя учнів: шість ключових стратегій | Підготувати есе на тему: «Як негативне формування дисциплінованості може впливати на дітей , особливо під час війни?» | Повідомлення |
| 2.4 | Тема 2.3 Роль педагога у підтримці благополуччя учнів: шість ключових стратегій | Скласти пам'ятку щодо підтримки позитивної поведінки дитини та «Особливості створення безпечного ігрового освітнього середовища в НУШ», | Повідомлення Презентація |
| 2.5 | Тема 2.2. Благополуччя педагога | Підготувати есе на тему: «Вплив стресу на креативний, соціальний, когнітивний. Емоційний і фізичний розвиток дитини», «Стратегії взаємодії педагогів з учнями класу, зокрема з дітьми із посттравматичним стресовим розладом». | Презентація Повідомлення |
| 2.6 | Тема 2.3. Благополуччя педагога | Підготувати реферат на тему: «Чинники успішного розвитку та навчання дітей в умовах надзвичайних ситуацій» | Реферат |
| 2.7. | Тема 2.3. Благополуччя педагога | Підготувати план підтримки дітей у закладі освіти; Підготувати есе на тему: «Значення соціально-емоційних навичок для підтримки благополуччя учнів молодшого шкільного віку» | Презентація Повідомлення |

VI. Контроль якості знань студентів

6.1. *Форми і методи поточного контролю*

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, практичні завдання.

6.2. *Форми і методи підсумкового контролю*

Залік

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні:

1) Психосоціально підтримка в кризовій ситуації : методичний посібник для педагогів (2018). / С. Богданов, О. Залеська. К.: Пульсари.

2) GCPEA (2016). Що можуть зробити школи, щоб захистити себе від нападів та від використання у військових цілях. Рекомендації Глобальної коаліції на захист освітніх установ від нападів



3) IASC (2017). Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації.



4) Falk D. et al (2019). Landscape Review: Teacher Well-being in Low Resource, Crisis, and Conflict-affected Settings.



5) Teachers in Crisis Contexts Peer Coaching Pack (2018).



6) UNICEF (2022). How to recognize signs of distress in children. Common reactions to stress in children.



Допоміжні:

1. Накази та листи Міністерства освіти і науки України
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688 «Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти». [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
3. Концепція Нова українська школа. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>
4. https://pidru4niki.com/81530/pedagogika/dilovodstvo_pochatkoviy_shkoli

Інформаційні ресурси:

5. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки України.
6. <https://lib.udu.edu.ua/> – бібліотека УДУ імені Михайла Драгоманова.
7. <https://nus.org.ua/> - сайт НУШ.
8. <https://pidru4niki.com/pedagogika/> – сайт підручників з педагогіки.

VIII. Інформація про викладача

| | |
|--|---|
| Викладач | МАТВИЄНКО ОЛЕНА ВАЛЕРІЇВНА |
| Профіль викладача на сторінці кафедри/факультету | Професор кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки педагогічного факультету https://pf.udu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-pochatkovoi-osvity/vykladachi-kafedry-poip#matviienko-ov |
| Електронна адреса | o.v.matviyenko@npu.edu.ua |
| Контактний телефон | 067-230-61-36 |
| Інформація про консультації | Консультації згідно визначеного графіку кафедри |

IX. Організаційні вимоги з вивчення навчальної дисципліни

(політика навчальної дисципліни)

9.1. Вимоги до роботи студентів під час проведення навчальних занять з курсу (відвідування занять, етика поведінки під час занять, відпрацювання пропущених занять тощо)

Політика щодо відвідування

Під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni->

заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки.

Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати перескладання результатів навчання курсу відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: <https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty>).

Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін.

Правила виконання завдань ОК: практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки). У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату.

Політика щодо конфліктних ситуацій

Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

9.2. Вимоги до академічної доброчесності студентів.

Політика щодо академічної доброчесності

Політика курсу ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>). Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Х. Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента:

Даний курс може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).